

Še bolj se posvetijo Dreji oči. Vzravna se z zgornjim životom, napne prsi in zapoje s svojim lepim glasom:

Barčica po morju plava,
valovi se zigravajo...

Zdaj pritisneva še Joško in jaz:

Oj, le naprej, oj, le naprej,
dokler je še vetra kej...

Lahen vetrič zapiše nad reko. Vrbe in jelše na obeh bregovih zašume skrivnostno s svojimi vrhovi. Čoln pušča za seboj zlate brazde; z vsakim zazibom užija ob sebi novе svetle kolobarje.

Dreja in jaz utihneva in se zazreva v daljavo predse. Krasen dan je, nebo nad nami čisto kakor pogled device. Vseokrog samo mrgolenje s solnčnimi žarki poljubljajočega se tihega vodovja, na bregovih šelestanje vrb in jelš, nad našimi glavami nagel prhutajoč vzlet ptice, ki jo je prepodilo iz pobrežnega grmičja enakomerno ploskanje naših vesel, in pa Joškov zategli, nad valovi tresoči se glas:

Oj, le naprej, oj, le naprej!...

PODBREŠKI:

Zimski večer.

Črtica izza vojne.

I.

oč je legala na pokrajino. Snežinke so naletavale. V vasi so brlele lučke, ki so razlivale svoj blede svet v daljavo skozi gosto meglo.

Na polju pred vasjo se je pokazala temna postava. Bil je neznan popotnik. Na glavi je imel veliko kučmo. Težko je hodil, ves je bil sključen in poln snega.

Govoril je sam s seboj. Večkrat je glasno vzdiknil: „Smrt, kaj delaš?“ Oči so se mu zasvetile, solza je kanila na beli sneg. Šel je dalje, dalje... Prišel

je v vas. Ob prvi hiši se je ustavil in pogledal skozi okno. Videl je očeta in mater, osivela starčka, ki sta brala sinovo pismo z bojnega polja. Zamrmral je nerazumljive besede in šel dalje. Prišel je k drugi hiši. V sobi je zapazil mlado dekle, ki je bralo pismo z bojišča. Pred seboj je imelo podobo mladeniča. Dekletove oči so bile rosne in hrepeneče so gledale v podobo. Ko je to popotnik videl, se mu je milo storilo. Zmajal

je z glavo in šel naprej . . . Tako je videl mnogo, mnogo trpljenja in hrepenjenja. Ves izmučen je bil, noge so se mu tresle, glas mu je zastajal. „Še k zadnji hiši pojdem,“ je rekel polglasno in se napotil tja.

Koncem vasi je stala lesena koča. Stopil je pred okno, obstal je kakor okamenel . . . Oči so mu nepremično zrle v okno, roka se mu je tresla, opirati se je moral na zid, da ni padel po tleh.

„Stopim v izbo,“ je zamrmral in je šel v hišo . . .

„Kaj si se me ustrašila, žena? Ne boj se me! Ničesar hudega se ti ne zgodi! Ustrašil sem se tvojega obraza, ki je tako blede, tako upadel. Ustrašil sem se tvojih oči, ki so tako solzne, tako prestrašene. Kaj ti je? Mnogo trpljenja sem že videl po svetu v teh hudih časih, a tvojega obraza sem se ustrašil.“

Stopila je od okna in ozrla se plaho po sobi. V očeh so se prikazale solze. Glavo je povésila. S tihim glasom je začela pripovedovati: „Neznanec, ustrašila se te niseim, ker sem takoj videla, da si dober in prijazen. Mislila sem, da hočeš miloščine, da si berač. Bolelo me je srce, če bi ti morala odreči, ker vem, kaj je uboštvo. Vem, kako veliko je trpljenje beračevo. Imam dva otročička, mož je šel k vojakom, v vojno, in od tistega trenutka, ko mi je zadnjič podal roko v slovo, ne vem ničesar o njem — izginil je. Zapustil me je v bedi. Edina pomoč — moji starši — so že umrli od pomanjkanja. Ostala sem sama z otrokoma tukaj v tej koči, kjer živim od tega, kar si z rokami težko prislužim. Minila so že tri leta, odkar ne vem ničesar o možu. V sanjah ga gledam, in zdi se mi, da vidim mrtvega na bojnem polju; vidim, kako iz glave krvavi, ali pa se mi zdi, da ga vidim hirati v bolnišnici, težko ranjenega, na smrtni postelji, zapuščenega, brez pomoči. Večkrat slišim v sanjah pikanje pušk in med vojaki vidim moža, kako leži v strelskem jarku in gleda na tla. Premišlja in v rokah drži mojo podobo, ki sem mu jo dala, ko sva se zaročila. Pri oknu slonim in gledam sneg, ki tako tiho naletava.“

Kakor zvezde so bile njene oči, svetle, mile in rosne . . . Odsev snega, ki je prihajal skozi okno v sobo, je izpremenil nekdanj rožnato, lepo lice v blede, upadel obraz. Popotniku se je zdelo, da je to zgolj duh, smrt, a ne mlada žena, hrepeneča po možu.

„Res, grozno trpimo v teh hudih časih. Šel sem skozi vas, gledal sem v hiše; povsod sem videl, da berejo pisma z bojnega polja ali jih pa pričakujejo. Nikjer ni veselja, zadovoljnosti, le toga in žalost povsod . . .“ je rekel tiho popotnik.

Žena si je zakrila obraz.

„Pozdravljena bodi, Bog naj ti pomaga v tvoji nesreči! Vsi trpimo, vsi žalujemo. Smrt in lakota sta naši vladarici. Tolažba naj ti bo že misel, da je na tisoče ljudi, ki so tako nesrečni kakor ti!“

Ko je te besede izgovoril, je neznanec izginil . . .

II.

Dolgo ni jokala, hipoma so se ji ustavile solze. Šla je k otrokoma, ju objela, poljubila in položila v posteljo.

„Zaspita, kmalu se vrnem! Večer je že, noč prihaja. Ostanita pridna!“ jima je rekla in šla k durim. Ozrla se je še enkrat po sobi; globoko je vzdihnila in odšla. Čudna, neznana moč jo je vabila z doma.

Sneg je močno naletaval, veliki kosmiči so tiho padali na zemljo. Temna noč je že legla na pokrajino. Lučke v hišah so že deloma ugasnile. Ljudje so legli k počitku . . . Mati pa je šla pogumno naprej, kakor bi imela važen opravke. Čudna, neznana moč jo je vabila v daljavo. Mrmrala je nerazumljive besede. Hodila je zdaj sem, zdaj tja in šepetala: „Tukaj ga ni; pojdem drugam, moram ga najti še danes. Otroka ne moreta več biti brez očeta!“ Hitela je zopet drugam — ni bilo gazi, ni bilo poti. Blodila je po snegu, in večkrat so se slišale njene besede: „Kje si! Iščem te, oglasi se!“

Po dolgi hoji je prišla na pokopališče. Zdela se ji je, da so se odprla nebesa. Pred njo je stopil njen mož — obdan od zarje; na glavi je nosil venec. V rokah je imel palico, smehljal se ji je tako ljubo, tako sladko. Oči so ji začudeno zrle vanj; padla je predenj in na ves glas mu je rekla: „Iskala sem te dolgo, dolgo; zdaj sem te našla. Hrepenela sem po tebi dolgo, dolgo; zdaj te zopet vidim. Srce mi je krvavelo dolgo, dolgo; zdaj se veseli. Blagoslovljeno naj bo moje hrepenenje in blagoslovljeno naj bo moje srce, ker me je gnalo tako dolgo po svetu, da sem te našla, da sem se združila s tabo v rajskem veselju! Otroka hočeta imeti očeta. Pojdi k njima! Pojdi z menoj!“

„Dolgo sem te čakal, koprnel sem po tebi, zdaj sem tudi jaz srečen, da sem te našel. Pridi in obišči svoje starše! Pridi, da se združimo v večnem veselju!“ se začuje glas moža.

„Da, dragi, po otroka pojdem, da tudi onadva vidita predobrega očeta!“ vzklikne žena.

„Da, privedi ju sem, da ju vidim. Dolgo smo hrepeneli drug k drugemu — sedaj smo se našli.“

Prišel je k njej, objel jo je in poljubil. „Veseliiva se, ker sva zopet združena!“ zakliče žena.

„Pozdravljena bodi, naša mučenica!“ začuje glas svojih staršev.

Na vzhodu se je začel svetlikati dan.

III.

Zdaniilo se je popolnoma. Ob oknu domače kočee slonita otroka. Gledata snežinke, ki še vedno naletavajo.

„Ali veš, kako je nama mati pravila, kaj je sneg? Iz nebes prihaja sneg, iz nebes!“ reče eden.

„Čuj, kje pa je danes mati? Nisem je še videl,“ zatoži drugi.

„Povejte nama, lepe snežinke, ki padate iz nebes, povejte, povejte nama, kje je mati!“

„Povejte tudi, kje je oče, kam je odšel, da ga ni tako dolgo domov?“

Snežinke so molčale, ničesar niso povedale, le padale so, padale...

V cerkvi se je oglasil zvon in je zapel mrliču...

JOSIP LAPAJNE:

Na lovu.

eliki Šmaren. Komaj se zasvita, že se ti pokažeta izza megle lovsko oblečen mož in njegov sinček, ki zmagovito razteza sv. je drobne korake, da ne bi zaostal za očetom in ne zamudil prvega strela. Saj danes se je otvorila lovska doba, in on prvič spremlja dragega očeta na lovu.

Privito, potuhnjeno se plazi pred njima pes jerebičar. Zdaj meri krompirišče na levi, zdaj je na desni, zdaj mu je nos pri tleh, zdaj sopeč voħa po zraku. Nič!

Prihaja že nevoljen. Potrpežljivo pa korakata za njim lovca.

„Oče, glej! Čemu stoji pes kakor vkovan?“ zašepeče mali.

„Tako j vidiš! Hodi le korak za menoj, a počasi, tiho, previdno!“ ga pouči oče.

Pes stoji nepremično.

„Naprej!“ veli lovec.

In pes se splazi par korakov dalje.

„Naprej!“ se oglasi ukaz ostreje.

Pes ima glavo zravnano z životom in prestopi zopet nekaj korakov. Toda kakor bi trenil, obstane, sklonivši glavo med krompirišče. Sapa zastane vsem trem.

„Primi!“ zakliče lovec. In v zraku zafrfota trupa jerebic. Strel počí; na tleh se jih valja dvojica. Željno čaka zvesti Olaf povelja.

„Prinesi!“